

891.99
9-83

ՍԿՍՆԱԿ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻ
Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն

ՍՏԵՓԱՆ ԶՈՐՅԱՆ

ՓՈՐՁԱՆՔ

891.99

Զ-83

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՆՈՅՈՒՆ
ԶԵՐԵՎԱՆ

16 NOV 2011

891.99

48

9-83

ՍՏԵՓԱՆ ԶՈՐՅԱՆ

1009 / 40013

7
10
1
J

ՓՈՐՁԱՆՔ

576

Հ Ս Խ Հ

ԳԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ 201936

Պատ. խմբագիր՝ Ս Ի ր ա ս
Տեխ. խմբ. Օ. Ն. Ն. Ն. Ն.
Սրբագրիչ Հ. Դ ո լ լ ու խ ա մ յ ա ն

Պլավիտի լիազոր Ա. Հ. 501, Պատվեր 545
Հրատարակ. 3692, Տիրաժ 3000
Պետհրատի տպարան,
Յերեվան, II Գնունի, 4

Հանձնված է արտ. 7 ապրիլի 1936 թ.
Ստորագրված է տպելու 15 մայիսի, 1936 թ.

ԳԻՆԸ 45 ԿՈՊ.

СТЕПАН ЗОРЯН
РАССКАЗЫ

Гиз ССР Армения, Эривань, 1936 г.

Մ Տ Ե Փ Ա Ն Զ Ո Ր Յ Ա Ն

Ստ. Զորյանը ծնվել է 1890 թ. Ղարաքիլիսայում, միջակ գյուղացու ընտանիքում։ Ավարտել է պետական ուսմական դպրոցը։

Զորյանը գրելն սկսել է 1909 թվականից, նրա առաջին գիրքը «Տխուր մարդիկ» վերնագրով, լույս է տեսել 1918 թվին, Թիֆլիսում, ուր նկարագրված են մանր—բուրժուական դասակարգին պատկանող մարդկանց կենցաղն ու բարքերը։

Ստեփան Զորյանի առաջ գրական լայն ասպարեզ բացվեց Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո։ Նա գրեց «Գրադարանի աղջիկը», «Հեղկոմի նախադասը» և մի շարք այլ գործեր, վորոնք աչքի յեն ընկնում իրենց գեղարվեստականությամբ և պատմելու շնորքով։

Ստեփան Զորյանը Հայաստանի խորհրդայնացման 15-ամյակի առթիվ Մոսկվա մեկնած Հայաստանի աշխատավորության պատգամավորության անդամ էր։ Նա պարգևատրվեց Համամիութենական Կենտգործկոմի կողմից Աշխատանքի Կարմիր դրոշի չբանչանով։

Զորյանի գլխավոր գործերն են, բացի հիշածներից, նաև «Պատերազմ», «Կրակ» պատմվածքների ժո-

դովածունները, «Սպիտակ քաղաք» վիպակը, «Մի կյանքի պատմութիւնը»: Ստ. Զորյանը դբադվում է նաև թարգմանութիւններով, նա թարգմանել է Լև Տոլստոյի «Պատերազմ և խաղաղութիւն» հռչակաւոր վեպը և բաղմաթիւ այլ գործեր:

Փ Ո Ր Զ Ա Ն Ք

Գյուղաքաղաքի հիմանդանոցի նախասենյակը լի յէ ամեն հասակի և յամեն կարգի այցելուներով— կին մարդ, աղջիկ, յերեխան... Շատերը, տեղ չլինելու պատճառով, կանգնած են. վոմանք անհամբեր հերթի յեն սպասում բժշկի ընդունարանի դռան առջև:

Ողբ հագեցած է քրտինքի, տրեխի և յոգոփորմի հոտով:

Յերկու հասակաւոր մարդ, մյուս հիվանդներից առանձնացած, խոսում են անկյունում՝ կարմիր նստարանին նստած: Նըրանցից մեկի (վոր ունի սև մազերով հասազեմք, խիտ հունքեր և չինացու քիթ) աջ ձեռը կապած է կրծքին: Իսկ մյուսի (վոր ունի ալեխառն փոքրիկ միւրուք, հարաչարժ աչքեր և մեջքին արծաթե բարակ գոտի) գլուխը կապած է սպիտակ փաթաթանով:

— Յես զարմանում եմ, Պետրոս աղա,— ասում է չինացու քիթով, ձեռքը կապած մարդը իր հասակաւոր հարեանին.— յերկու ու

առաջ տեսա՝ քեզ վողջ-առողջ, այսոր գլուխդ
փաթաթած: Ի՞նչն է պատահել...

— Եւ մի հարցնի Ավետիս, — ասում է
Պետրոս աղան գլխի փաթաթանը շոջափելով:

— Կռի՞վ է պատահել, ի՞նչ...

— Ի՞նչ կռիվ, ի՞նչ բան:

— Հապա՞:

— Մի փուչ բան:

— Վո՞նց թե. վեր ես ընկե՞լ...

— Ի՞նչ վեր ընկնել, ախպեր. իմ պարոն
ծառան է խիել. պարզերես կենա...

— Ծառա՞ն. են Մինա՞սը թե՞ Դավիթը:

— Դավիթ է, ինչ անասուն է, — ասում է
Պետրոս աղան նեղացած և նորից շոջափում
գլխի փաթաթանը:

— Են վոր այդին պահում է: Ի՞նչու խը-
փեց ախր...

— Յերեկ իրիկուն զնացի այդի, փետը
վեր կալավ ու տուր թե կտաս գլխիս մեջ-
տեղը:

— Վա՛հ, — զարմանում է Ավետիսը, —
առանց դես ու դենի՞... չեմ հասկանում...

— Իհարկե, չես հասկանա: Յեթե բանը
գլխից ջստես, թարս դուրս կգա, — ասում է
Պետրոս աղան աչքի պոչով նայելով հեռու
նստած հիվանդներին: Դու զիտես, վոր եդ
Դավիթ է, ինչ փուչ կենդանի յե, մեր այդին

պահում է, ու դրա համար ամսական հինգ
մանեթ եմ տալի, հացն ել ինձանից. իսկ ամ-
սական, ամենաքիչը նա կուտի տասնուհինգ
մանեթ, դեռ հացն ել առանց պանիր չի ու-
տում: Հինգ մանեթն ել եդ սպանահինգ մանե-
թի վրա՝ քսան մանեթ. իսկ քսան մանեթը
քիչ փող չի. դրանով կարելի յե մի կով առ-
նել: Հրա տրեխներ ել եր ուզում, չավի...

Հա՛, ախպերս վոր դու յես, եդ լիրբ լրբի վոր-
դին իբր թե այդի յե պահում: Ամեն որ գը-
նում եմ տեսնում՝ ծառերի խնձորները, տան-
ձերը պակաս: Ասում եմ.

— Այ տղա, Դավիթ, ես ծառերի խնձոր-
ներն ո՞ւր են:

— Յես ինչ գիտեմ, աղա:

— Վո՞նց թե, — ասում եմ, — բա վոր դու
չգիտես, ո՞վ գիտի:

ձեն չի հանում:

Դեռ եդ վոչինչ, վոր մեծ ծառերի խնձոր-
ներն եյին պակասում. ավելի վատ յեղա,
յերբ մի որ ել տեպս՝ Ռուսեթի մի թեթև ծառ
կա, նրա խնձորներն ել պակասեցին: Եդ ծառը
առել եմ Վարդանի տղից: Մի որ դա յեկավ,
թե՝ «Պետրոս աղա, մի խորոմ խոտ տուր,
խոտ չունեմ: Ասի՝ «տար, համա քու այգու
պատուաններից մեկը կտաս»: Մարդը խոտ
տացավ ու տվեց: Ես տարի եդ ծառը բո՛լ
բունել եր: Ինքը կարճ, թեթև բան է, բայց

լավ բռնել եր: Կարկուտը շատ մասը թուրեց,
բայց մի քիչ ելի մնաց. եղ քիչը համբարեցի,
գուրս յեկավ հիսուն-հիսուներկու հատ: Ես
քանի որը վոր գնացի այգի, ասենք ամեն որ
եմ գնում, համա ես վերջին անգամը վոր գը-
նացի, տեսա եղ ծառի խնձորը պակաս. համ-
բարեցի՝ գուրս յեկավ 48 հատ: Կանչեցի եղ
անիծած Դավթին:

— Արի եստեղ,— ասում եմ:

Վազեմի պակասում ու ղիք դադանակի պես
լառաջիս տնկվեց:

— Ի՞նչ ե, աղա:

— Աղեն աչքդ հանի: Ա՛յ տղա, ասում եմ,
ես ծառի խնձորներն ո՛ւր են:

— Վրեն ե, ո՛ւր են աղա:

— Վոնց թե վրեն են,— ասում եմ,— ես
տեղ հիսուն, հիսուներկու խնձոր կար, հիմի
48 հատ ե, վորը ջհանգամն են գնացել:

— Յես ինչ գիտեմ, աղա:

Ասում ե ու ծառին ե մտիկ անում. միտք
թե նոր ե տեսնում:

— Բա վոր դու չգիտես, ել ո՞վ գիտի, աս-
ում եմ,— ել ի՞նչ այգի պահող ես, վոր չգի-
տես:

— Չգիտեմ,— ասում ե,— աղա:

Ասում ե ու ելի՝ ծառին ե մտիկ անում,
վոր աչքերս չտեսնի:

— Ամոթ ե,— ասում եմ,— ա՛յ տղա, հը-

գուդ մեղք մի անի. թե ուտում ես, ասա՞ ու-
տում եմ. հո յես բան չեմ ասում դրա համար:

— Չե,— ասում ե,— աղա, ուտում չեմ:

— Վոր ուտում չես,— ասում եմ,— բա ո՛ւր
են գնում: Կա՛մ գողանում են, կա՛մ ուտում
ես. ուրիշ ել ի՞նչ կա, հո յերկինք չեն թռչում:

— Չե,— ասում ե,— աղա, վո՛չ ուտում
եմ, վո՛չ գողանում են:

— Եղ վո՞նց կլինի,— ասում եմ.— յեր-
կուսից մեկը՝ կա՛մ ուտում ես, կա՛մ գողա-
նում են՝ դու չես տեսնում:

Չե վոր չե՛:

— Վոչ ուտում եմ, վոչ ել գողանում են:

— Թող եղպես լինի,— ասի մտքումս, ու
մտածում եմ, գուցե չի ուտում, բայց ծախում
ե. կամ, շատ կարելի յե, գողանում են, ինքը
քնում ե՝ չի տեսնում... Վերջապես, ասում եմ,
պետք ե իմանամ՝ այգիս գող ե մտնո՞ւմ, թե
չե...

Եսպես մտածելով հասա տուն ու յեղածը
պատմեցի սանամորդ: Նա ել ասավ, վոր ծա-
ռան ուտիլ չի, բայց շատ կարելի յե գողա-
նում են, ինքը քնած ե լինում: Եղ ել վոր նա
ասավ, մտածեցի՝ լավ մուխը միտնելուց հե-
տո՝ թազուն մտնեմ այգի, խնձոր քաղեմ,
տեսնեմ եղ անիծածը ինձ նկատում ե, թե չե.
յեթե նկատի—են ե՝ լավ ե մտիկ տալի, թե
չե հո՝ այգիս անտեր ե, գողերը թալանում են:

Մտածեցի ու արի:

Հիմի, քալոր Ավետիս, դու կասես թե յես մի քանի խնձորի համար դարդ եմ անում: Սկի յել չե: Իմ դարդը խնձորները չեյին. թը-քած խնձորների վրա: Յես ուզում եյի իմա-նամ այգիս գող ե մտնում, թե վոչ:

Հենց եղպես, յերբ մութը լավ մթնեց, մի փետ վեր կալա, դուրս յեկա տնից ու ճամբա ընկա դեպի այգի:

Մութ, շատ մութ գիշեր եր. ենպես մութ, վոր աչք աչքի չի տեսնում:

Յերբ այգուն մոտեցա՝ սիրտս տրպապաց. մի տեսակ վատ բան զգացի: Լավ կլինե՞ր հենց եդ ժամանակ ել յետ դառնայի, ել ես բանը չե՞ր պատահի. բայց կարծես սատանան ընթեց թե՛ դնա՛, դնա՛, դնա՛...

Յես ել մտածեցի— քանի վոր յեկել եմ, մտնեմ մի փորձեմ եդ անիծածին. տեսնեմ նը-կատո՞ւմ ե թե չե. յեթե չնկատի, վայն յեկել ե իրեն տարել, պոչը կկտրեմ. թող ուր ու-զում ե դնա:

Ենպես մտածելով՝ մոտեցա այգու պա-տին: Մոտեցա ու լոք տվի վրովը, ու հենց լոք տվի թե չե, յերկու քար,— վատ եյին դըր-ված, ինչ եր— իրար հետ ընկան պատից... Յես մտա այգի ու կանգնած ախանջ դրի: Ա-սում եմ՝ տեսնեմ մարդու ձեն-ձուն, վրտի ձեն լսվո՞ւմ ե թե չե:

Հենց մտել ու մտածում եյի, մեկ ել տես-նեմ վրտի ձեն լսվեց: Մինը դեպի ինձ եր դա-լիս: Ասի ով գիտի հենց գող ե: Բայց չե: Յե-կավ մթի մեջ մի քիչ հեռու կանգնեց ու ձեն սովեց.

— Ո՞վ ե:

Ասողն եդ լիբը լրբի վորդին եր. ձենից են ըռպեյին ճանաչեցի, բայց ձեն չհանեցի. ասում եմ ով գիտե հենց ենպես հավարի յե գոռում, առանց բան տեսնելու:

— Ո՞վ ես,— ձեն սովեց նորից:

Յես ելի ձեն չեմ հանում:

Նա փնթփնթաց, հայհոյեց հեր ու մեր քաչեց ու նորից.

— Ո՞վ ես,— ասում ե,— դո՛ւրս արի:

Յես թարսվել, կողքի յեմ ընկել ու ձեն չեմ հանում: Ասում եմ՝ իրանից դուրս ե դո-ռում. քարերի ձենը լսել ե՝ դրա համար:

— Դուրս ես գալի, թե չե,— մին ել գո-ռաց նա:

Ու հենց եդ գոռալը տեսա... Մեկ ել... Ֆոռալով մի հաստ փետ յեկավ ու տրաքեց գլխիս:

— Վա՛յ, անիծվես դու,— ասի և գլուխս բռնեցի:

Գյաղեն ձենիցս ճանաչեց ու մնաց սա-ռած. ել ձեն չհանեց: Քիչ հետո տեսնեմ դըլ-խիցս արյուն ե գալի:

— Վա՛յ, — առի, — յես քու... ես ինչ
փորձանք բերիր գլխիս:

Գյաղի լեզուն կապ է ընկել. բան չի խոսում: Վերջը կմկմաց:

— Աղա, — ասում է, — յես ինչ գիտեցի
դու յես...

— Աղեն աչքդ հանի, — ասում եմ, — չիրը
լրբի վորդի... Շատ ել քեզ ասել են այդուն
մտիկ անես, պետք է, ուրեմն, փետը քաշես
մարդ սպանե՛ս...

— Ի՛նչ ես ասում, — զարմանում է Ավե-
տիսը՝ կապած ձեռքով իր չինական քեթր
տրորելով:

— Հապա, — հառաչում է Պետրոս աղան
գլխի փաթաթանը ուղղելով, — եսենց փոր-
ձանք բերեց իմ գլխին են լիբը լրբի վորդին...

— Պետրոս Միրզոյան, — կարդում է հի-
վանդների ցուցակը սպիտակ շոր հագած յե-
րիտասարդ Ֆելդչերը և նայում է Պետրոս ա-
ղայի կողմը: — Հերթը ձերն է:

Պետրոս աղեն գլխարկը վերցնելով՝ դը-
նում է կոնատակը և մտնում բժշկի մոտ...

1914

Գ Ա Ն Ձ

Սեր քեռի Սիմոնը մի շատ չքավոր մարդ
էր, այնքան չքավոր, վոր շատ ուր հաց չեր
ունենում տանը և կինն ստիպված գարի յեր
խաշում յերեսաներին կերակրելու, իսկ աղ-
ջիկներն իրենց գլուխը պահելու համար գնում
էյին հարևանների մարդերը քաղհանելու կամ
ունևորների բարձերի համար փետուր էյին
քաշում ձմեռները:

Յես այս բոլորը լավ հիշում եմ, վորով-
հետև այդ ժամանակները տասը տարեկան ե-
յի և շուտ-շուտ գնում էյի նրանց տուն: Չնա-
յած իր այս չքավորության, քեռի Սիմոնը,
սակայն, տարվա մեծ մասը անգործ էր մնում
և առհասարակ այն կարծիքի յեր, վոր աստ-
ված իր ստեղծածին «չի կորցնի»... Լինելով
տատիս յեղբայրը՝ նա գրեթե ամեն ուր գալիս
էր մեր տուն զրուցելու, մանավանդ ձմրան
յերկար յերեկոներին: Դա մի բարձրահասակ
մարդ էր՝ յերկար ձեռներով ու յերկարուն
վոտներով և կոկորդից դուրս ցցված մի վոտ-
կորով, վոր բնում մնացած հավի գլուխ լիներ

կարծես: Իսկ յերեսի ու գլխի ալեխառն մազերն ինձ միշտ հիշեցնում եյին նապաստակի մորթի. այնպե՛ս դժվար եր ջոկել նրանց սևն ու սպիտակն իրարից: Յե՛վ ընդհանրապես՝ մեր քեռի Սիմոնը մի խկական գյուղացի յեր—նահապետականորեն ավանդապահ ու սրտաբաց: Կարծես հիմա յեւ տեսնում եմ, թե ինչպես սև մորթեանին գլխին, սև չիբուխն ատամների արանքին, բանում ե մեր տան դուռը և չեմքում կանգնում:

—Բարի որ ձեզ,— ասում ե հանդիսավոր ձայնով և, մի առժամանակ կանգ առնելով, հայացքը պտտում ե տան մեջ:

— Աստծու բարին, քեռի Սիմոն:

— Ի՞նչ ունեք ուտելու:

Մերոնք տալիս են կերակրի անունը.

Թանով ապուր կամ բրնձով չորվա:

— Դե, մի աման բերեք տենամ:

— Համեցի՛ր, քեռի Սիմոն:

Յե՛վ քեռի Սիմոնն, ինչպես իր տանը, նստում ե յեղած կերակուրն ուտելու, վրան չկաթեցնելու համար գդալի տակ հացի մի կտոր բռնելով: Ու կշտանալուց հետո սկսում ե պատմել, թե ի՞նչ յերազ ե տեսել գիշերը:

Այսպես եր քեռի Սիմոնը. նա գրեթե ամեն գիշեր յերազ եր տեսնում և առավոտը դալիս մեր տանը պատմում: Թեև շատ տարիներ են անցել այդ որերից, բայց յերբեք չեմ մոռա—

նում քեռի Սիմոնի յերազները... Դրանք լինում եյին առավելապես այն մասին, թե ի՞նչպես աստված, սրբերը ներկայանում են իրեն՝ քեռի Սիմոնին և ասում, թե անտառի այսինչ տեղում թագնված զանձ կա— մի պղինձ վոսկի՝ խուփն յերեսին— ու խորհուրդ են տալիս հանել. «Յե՛լ, Սիմոն գնա՛ հանիր— ասում ե աստված,— գնա՛ բավական ե խեղճ ապրես»:

— Եսպես ե հրամայում տերը,— վերջացնում եր ամեն անգամ քեռի Սիմոնն աստվածավախ ձայնով, յերեսը խաչակնքելով:

Տառս, վոր մի բարի, միաժամանակ և շատ համառ կին եր, յերբեք չեր հավատում յեղբոր յերազներին, կշտամբելով, վոր նա յերեսա ժամանակն ել փողոցներում պտտում եր փող գտնելու հույսով, բայց բնավ չեր գտնում: Ու բոլորից վերջը տառս հիշեցնում եր նրան յոթ ուրլի պարտքը, վոր տալու յեր իրեն: Իսկ ինչ վերաբերում ե մորս, նա, ամենայն բարեպաշտությամբ ունկնդրելով քեռի Սիմոնին, յերկյուղով խաչ եր քաշում յերեսը ու հետաքրքրվում թե ի՞նչ տեսակ մարդ ե աստված, ի՞նչպես են յերևում սրբերը և ի՞նչ կա առհասարակ նրանց վրան ու հագին:

— Սրբե՛րը,— խաչակնքում եր յերեսը քեռի Սիմոնը,— մեռնեմ նրանց զորքին. յերևում են ալկարթիւր հագած, շատ ժամանակ ձի նստած... Իսկ աստված— յերեսս վոտի

տակը—դալիս ե սպիտակ շորերով: Ծե՛ր, ա-
լեւոր մարդ ե,— ասում եր նա յերկյուղալից
խանդաղատանքով:— Բամբակի պես սպիտակ
մազեր ունի: Ենքա՛ն բարի յե, ենքան քա՛ղցր
ձեն ունի, վոր յերբ խոսում ե՝ ուզում ես
մի շտ լսել: Ասում ե. «Վորդի՛ս, գնա՛ ու հա-
նիր: Հերիք ե խեղճ ապրես»...

— Հեչ բան ել չես հանի,— նկատում եր
տատս ձեռն անհուսալի թափ տալով և յերեսը
յեղբորից շրջելով:

— Կհանե՛մ, Հերիքնաղ, Կհանե՛մ. Կհա-
նեմ ու քու ոխոր մանեթը կտամ. աղջկերանցս
ել մարդու կտամ, տուն ել կշինեմ... — Հայ-
տարարում եր քեռի Սիմոնը հանդիսավորա-
պես և մի առ մի արինակներ թփում, թե վո՛ր
տեղ ի՛նչ թագնված գանձեր են հանվել:— Լո-
րուտում, ասում են, մինը մի կճուճ վոսկի յե
գտել արտը վարելիս ու հիմի հայտնի հարուստ
ե: Դսեղում մի ռանչպար մարդ, ասում են,
արծաթե ամաններ ե գտել հողում, մի ուրիշը՝
գուլթանի սարք: Իսկ յես ինչո՞ւ չեմ կարող
գտնել. ուրեմն սո՞ւտ ե ասում աստված: Կհա-
նե՛մ, Հերիքնաղ, Կհանե՛մ: Կնիկս ել չի հա-
վատում քեզ պես, բայց Կհանեմ, կտեսնե՛ս,—
կրկնում եր քեռի Սիմոնը,— միայն թե մի հա-
վատարիմ ոգնական ունենամ...

Ու այս ասելով՝ նայում եր հորս. իսկապես
նա ուզում եր, վոր այդ ոգնականը լինի հայրս.

վորին և շարունակ առաջարկում եր գնալ դա-
ճը միասին հանելու: Մենակ չեր ուզում, վո-
րովհետեւ, իր ասելով, մենակ դժվար կլի-
ներ. ուրիշին ել չեր կամենում ընկերացնել,
վորովհետեւ՝ ո՞ւմ կարելի յե վստահել հիմա...
Հայրս թեև, իբրեւ հին գյուղացի, մասամբ
հավատում եր քեռի Սիմոնի յերազներին,
բայց, չգիտեմ ինչո՞ւ, միշտ խուսափում ե
նրա առաջարկից, ասելով թե՝ դժվար ե գտնել,
տեղը հաստատ հայտնի չե, և այսպես ուրիշ
բաներ: Յեվ քեռի Սիմոնը նրա մերժումներից
դժգոհ՝ հեռանում եր ամեն անգամ միևնույն
խոսքերը կրկնելով.

— Դե, դու գիտես: Ասում եմ մի բանի
տեք ել դու դառնաս...

Բայց հորս համառությունը՝ վերջապես,
կտորվեց մի ուր, յերբ քեռի Սիմոնն անչափ
ուրախ, խնդուլթյունից ասես խելագար, նետ-
վեց մեր տուն և հայտարարեց, թե գանձի իս-
կական տեղը գտել ե արդեն: Դա անտառի մեջ
ե, ավերակ յեկեղեցու մոտ, մի մեծ հաճարե-
նու տակ:

— Դիտե՞ք,— սկսեց նա խանդաղատալից
յեղանակով, յերկար ձեռները գլխից վեր բռն-
նած.— չանց տվեց տերն ինքը, տերն ինքը իրա
ձեռով: Յեկավ ու ասում եր բարկացած. «Ին-
չի՞ չես գնում ասածս հանում... Դու ինձ չես
ուզում լսե՞լ... Յես քու աչքերը Կհանեմ»,—

ասում ե: Բայց իրա աչքերը բարի՛, բարի յեն: «Տե՛ր, ասում եմ, տեղը չգիտեմ»: «Չգիտես, ասում ե, արի՛ ցույց տամ...»: Ու ձեռս բռնած տարավ կանգնեցրեց մի մեծ հաճարի ծառի տակ ու ասում ե. «Հենց սրա տակ ե վոր կա»... Ու ինքը գնա՛ց: Եւ չտեսա ո՛ւր գնաց...

Յեւ մի առժամանակ քեռի Սիմոնը մնաց գոհության լուսաշող ժպիտը գեմքին, ապա դարձավ հորս.

— Հը՛, հիմի ի՞նչ կասես, քվոր տղա...

Հայրս լուռ եր:

— Յես, ասենք, մենակ ել կերթամ, բայց լավ կլի, վոր դու ել ըլես, շարունակեց քեռի Սիմոնը, — յերեխի տեր ես, ասում եմ, թող մի բան ել քեզ ընկնի: Դրա համար, հույս ունեմ տերն ինձ չի պատժի. չատ-չատ՝ «Իմ քրոջ տղեն ե», կասեմ:

Հայրս ծիծաղեց: Դա նշան եր լավ տրամադրության: Յեւ, իսկապես, չգիտեմ, քեռի Սիմոնի հանդիսավոր պատմության ազդեցության տա՞կ, թե՞ մորս հորդորների հետևանքով, նա համաձայնություն տվեց քեռի Սիմոնին ընկերանալու: Վորոշվեց՝ հետևյալ օրն իսկ մի զույգ աղավնի զոհաբերել մեծ հաճարենու տակ և յերեկոյան, յերբ մութը լավ կմթնի, գնալ հանելու:

Ի՛նչ յերջանիկ յերեկո յեր այդ յերեկոն...

Ի՛նչ հույսեր, ի՛նչ յերազներ եյին սավառնում մեր փոքրիկ խրճիթում: Ինչե՛ր չպիտի անենք, յեթե մեր ձեռն ընկնի այդ մի կաթսա վոսկին. ել նոր տո՛ւն, ել նոր շո՛րե՛ր... ցո՛ւյց կտանք այն ժամանակ բոլոր հարուստներին... Քեռի Սիմոնն ուրախությունից շարունակ կատակում եր տատիս հետ. «ճակատիդ վոսկի պըտի շարեմ, Հերիքնազ, վոսկի՛». իսկ տատս կրկնում եր միալար. «Քու վոսկին ինձ պետքը չի, իմ ոխտը մանեթը տուր»:

Վերջապես, յերբ մութը լավ մթնեց և վոտքը խաղաղվեց դյուղում, քեռի Սիմոնն ու հայրս՝ բահ ու քլունդ վերցրած՝ դուրս յեկան տնից: Քեռի Սիմոնը վոսկու համար տանում եր յուղի մի տիկ, կաթսան ծանր լինելու դեպքում կեսը նրա մեջ լցնելու նպատակով:

Մենք արթուն մնացինք սպասելու:

Յերկա՛ր, շատ յերկար տեեց այդ սուրսու՛մը: Յեւ վորքան յերկարում եր ժամանակը, այնքան ավելի հույսերով լցվում եր մեր սիրտը:

Ուրեմն մի բան գտել են, վոր ուշանում են...

Յերևի շատ խորն ե թաղված...

Անպայման մի բան գտել են...

Չգիտեմ, քանիյերորդ անգամն էյինք կրկնում այս մտքերը, յերբ դուռը թակեցին հանկարծ: Հայրս եր... բայց դատարկ ձեռներով: Ինչո՞ւ, մի՞թե վոչինչ չկար, քեռին ո՞ւր ե հապա—հարցերի տարափ եր, վոր տեղում էյին հորս գլխին: Իսկ տատս, հորս տեսնելով Թյղպես դատարկաձեռն, գլուխը շարժեց քմծիծաղով:

— Եղպես ել գիտեյի, վոր վոչինչ չի ըլի,—հայտարարեց նա:

Բայց տատս զուր եր շտապում: Հայրս յեկել եր լինգի: Նրա պատմածից յերևաց, վոր քանդել հասել էյին մի սալաքարի, վորը սա—կայն չեն կարողանում չրջել, դրա համար յեկել եր լինգը տանելու, վոր քարը չրջեն, և ինձ վերցնելու, վոր պահակի դեր կատարեմ: Ո՛վ դիտի, կարող ե պատահել մարդիկ դան և իրենք զբաղված՝ չնկատեն: Լավ կլինի, վոր յես ել գնամ:

— Վոր սալաքար կա, ուրեմն պղինձը դրա տակ կլինի,—ասավ մայրս:

Հայրս ել այդպես եր կարծում, և ամբողջ ճանապարհին շշուկով ասում եր ինձ, թե այդ սալի տակ անպատճառ մի բան պիտի լինի...

Ժամանակը գիշերվա կիսից անց եր. աչ—նանային խոնավ մութը սարսափ եր բերում իմ մանուկ հոգուն. ճանապարհի շուրջը յերևա—

ցող թփերը թվում էյին ինձ դարան մտած գա—զաններ, ծառերը՝ սպառազեն ավազակներ, իսկ մասրենիները՝ պար բռնած սատանաներ: Չնայած այս բոլորին, մի բան այնուամենայ—նիվ ինձ դյուլթում, քաշում եր դեպի մութ, խշշացող անտառը, ուր, թվում եր, քեռի Սի—մոնն արդեն հանած պիտի լինի վոսկին...

Բայց մենք նրան գտանք տակավին փոսի մեջ. նա սաստիկ հեռում և քրտինքը սրբում եր շուտ—շուտ: Մեզ տեսնելով՝ գլուխը բարձրաց—րեց փոսից:

— Յեկե՛ք, յեկե՛ք. սալը ժաժ եմ գցել,—գրեթե բացականչեց նա հրճվանքով:

Փոսը բավական խոր եր. քեռի Սիմոնի դոտկատեղից ել բարձր: Անտառային փխրուն հողը կիտվել եր նրա յերկու կողմը և սևին եր տալիս դորշ չրջապատի մեջ: Հայրս իսկույն՝ լինգը ձեռին մտավ փոսը, և այնուհետև սկըս—վեց մի ծանր աշխատանք՝ տնքոցով ու մկան—ների լարումով: Աստծուն ոգնության կանչե—լով՝ ուսերնին դնում էյին նրանք լինգի տակ և աշխատում սալը չրջել, յերբեմն լսողություն—ները լարած՝ ականջ էյին դնում, թե հեռվից, մոտից չի՞ լսվում արդյոք մի ձայն, վոտնա—ձայն: Վոչինչ չկար: Յես ամենայն աչալըջու—թյամբ կատարում էյի իմ պաշտոնը, և վոչինչ չէյի նկատում: Տերևներն էյին միայն թափ—վում աչնան անտառում, վոր ահի մի դողով

բռնված ասես, ինչ-վոր չընթրամ եր շարունակ
խո՛ւ ու խո՛ր մի ձայնով, վոր ավելի նման
եր հառաչանքի: Թ՛վում եր յերբեմն, թե ան-
թիվ մարդիկ՝ աչքերնին չորս արած՝ գաղտա-
գողի նայում են մեզ ծառերի յետևից, վոր
վոսկին դուրս գալուն պես հարձակվեն հափըչ-
տակելու:

Յերկա՛ր, շատ յերկար տևեց աշխատանքը
փոսում: Սալը չեր չըջվում: Նա շարժվում եր,
բայց չեր չըջվում: Բազմաթիվ փորձերից հե-
տո, վերջապես, հաջողվեց սալը շուռ տալ:
Բայց այն, ինչ վոր սպասում եյին... չկար,
ավա՛ղ: Վոսկու փոխարեն դուրս յեկան ինչ
վոր վոսկորներ... Հայրս վրդովված դուրս յե-
կավ փոսից, իսկ քեռի Սիմոնը մի առժամա-
նակ լուռ, արձանացած մնաց այնտեղ:

— Ե՛, ինչպես յերևում ե, սխալվել
ենք,— ասավ նա քիչ հետո.— հաճարի են կող-
քը քանդելու տեղակ՝ ես կողքն ենք քանդել.
Հիմի յեմ հիշում, վոր են կողքը պտի քանդե-
լինք...

Հայրս ավելի վրդովված վերցրեց բահն ու
լինդը և կանչեց ինձ:

— Ո՛ւր,— զարմացած հարցրեց քեռի Սի-
մոնը:

— Տո՛ւն,— յեղավ հորս պատասխանը:

— Կաց հլա՛, ա՛յ մարդ, կա՛յ մի են կող-
քը քանդենք...

— Դու քանդել քեզ ըլի,— ասավ հայրս
վերջին անգամ, և մենք ճանապարհ ընկանք:

Մեր յետևից քեռի Սիմոնը միջանի անգամ
ցածր ձայնով կանչեց, խնդրեց դառնալ, բայց
հայրս մնաց անդդովելի. նա յետ անգամ չնա-
յեց:

Տուն հասանք յերկրորդ աքլորականչին՝
սաստիկ հոգնած ու հիասթափված...

Հետևյալ որն առավոտյան հենց նոր նստեց
եյինք թեյի, քեռի Սիմոնն յեկավ՝ դարձյալ
ուրախ տրամադրության մեջ:

— Չեյի ասո՛ւմ,— սկսեց նա չեմքից,—
եղպես ե կա. մենք սխալվել ենք, քվոր տղա:
Գիշերն աչքս կպցրի թե չե՝ նորից յերևաց նա
(քեռի Սիմոնը խաչակնքեց յերեսը): Ասում ե՝
«ինչո՞ւ ծառի աջ կողքը քանդեցիր, գնա՛, ա-
սում ե, ձախ կողքը քանդիր»:

— Բա ինչո՞ւ չես գնում,— ասավ հայրս:

— Խի՛. բա դու դալիս չե՞ս:

— Չե՛:

— Խի՞ վոր:

— Ենպես...

Յերկու որից հետո սակայն նա դարձյալ
յեկավ և հայտնեց, թե ելի չչկլվել ե. պետք եր
քանդել վոչ թե մեծ հաճարենու տակ, այլ նրա

կողքի հաճարենու, ուր հենց նշաններ ել նկատ-
վում են. հողը նստած է մի քիչ: Այնտեղ ան-
պատճառ մի բան կա: Յեվ, վերջապես, չի կա-
րող պատահել, վոր չլինի. չե՞ վոր առաջ, մե-
զանից շատ առաջ, այդտեղ գյուղ է յեղել, յե-
կեղեցի կա. և շատ բնական է, վոր մարգիկ
թշնամու յերեսից փախչելու ժամանակ իրենց
զանձերը թազցրած լինեն այդտեղ: Իդուր չէ,
վերջապես, վոր յերազում միշտ ցույց են տա-
լիս իրեն:

Հայրս սովորաբար լռում էր. տատս, սա-
կայն, առաջվա պես շարունակում էր իր կա-
կածանքն ու կշտամբանքը: Բայց քեռի Սիմոնն
ամեն անգամ ասում էր հպարտ արժանապատ-
վությամբ.

— Կտեսնես հիմի, Հերիքնազ, կդտնեմ,
թե չէ: Կտեսնեք...

Անցավ մի ամիս, քեռի Սիմոնը բան չէր
գտնում և կինը շարունակ գալիս էր տատիս
դանգատ, վոր մարդը գիշերները տանը չի
մնում ու խնդրում էր նրան յեղբորը բան հաս-
կացնել: Իսկ մինչ այդ ձմեռը յեկավ. ձյունը
ծածկեց գյուղ ու անտառ, և գետինը սառավ
բարի պես: Յերբեմն այնպես ցրտեր էյին լի-
նում, վոր ծտերը յերամով մտնում էյին դռնե-
րը և գայլերը գիշերները վռոնում էյին գյու-
ղի մոտ: Քեռի Սիմոնն այժմ ման էր գալիս
իր հին, մաշված քուրքն ուսերին. յերեկոնե-

րը անց էր կացնում ողաներում կամ դալիս էր
մեր տուն զրուցելու: Յեվ ամեն անգամ, յերբ
խոսք էր լինում գանձի մասին, նա տխրու-
թյամբ նայում էր վառարանին և ասում.

— Սպասեք, սպասեք մի դարունը բաց-
վի՛ր... Կտեսնեք են ժամանակ... Մի բան վոր
տեղը գիտեմ արդեն...

Յեվ, իսկապես, մարտին, յերբ ձյունները
կամաց-կամաց հալ ընկան և գետինը փափկեց,
քեռի Սիմոնն ավելի մեծ յեռանդով վերսկսեց
իր աշխատանքները: Այժմ նա ասում էր վո-
գեւորված. «Ըհը՛, յա ետոր, յա եզուց»...
Բայց որերն անցնում էյին որերի յետևից և
վոչինչ չէր լսվում, թե քեռի Սիմոնը մի բան
է գտել. ու մի որ էլ հանկարծ լսեցինք, վոր
նա հիվանդացել է— սաստիկ հազում է ու
տնքում: Կնոջ ասելով՝ մի գիշեր անտառից
յեկել էր ու անկողին մտել: Տատս իսկույն
գնաց յեղբորը տես:

Չանցավ սակայն մի յերկու որ, քեռի Սի-
մոնը վախճանվեց:

Մեռնելուց մի ժամ առաջ նա հայտնել էր
կնոջը գանձի տեղը և հանձնարարել՝ գտնել մի
հավատարիմ մարդ՝ հողի տակից այդ «պա-
հուստը» հանելու:

— Խոստացիր վոր կկատարես, — ասել էր
քեռի Սիմոնը:

Կինը խոստացել եր, և նա հանգիստ փա-
կել եր աչքերը:

Այժմ հայտնի չե ինձ՝ կինը կատարե՞լ ե
նրա կամքը թե՞ վոչ, բայց յես այսքանը մի-
այն կարող եմ ասել, վոր քեռի Սիմոնի ընտա-
նիքը մինչև այսոր ել ապրում ե առաջվա պես
չքաւոր, իսկ անտառում՝ ավերակ յեկեղեցու
շուրջը կան բազմաթիւ փոսեր՝ պատատուկ-
ներով ծածկված ու հին տերևներով լիքը. և
ամեն անգամ, յերբ տավարն արածելու ժա-
մանակ անզգուշ մողինները և նույնիսկ զգուշ
կովերն ընկնում են նրանց մեջ՝ տավարածներն
ոնլուր հայհոյանքներ են ուղղում փոսեր
կտրողի հասցեյին:

Յեւ այդ բոլորը մեր քեռի Սիմոնի կտրած
փոսերն են:

1916

Չ Մ Ր Ա Ն Գ Ի Շ Ե Ր

Լուռ, արծաթաշող գիշեր ե. ձյուն ե ու
լուսին: Փայլում ե ձյունը տանիքների վրա,
փայլում ե ցանկապատերին և չողչողում ծա-
ռերի ճյուղերին: Ամեն ինչ վողողված ե լուսնի
առատ լուսով:

Փոքրիկ քաղաքը քնած ե խաղաղ: Փողոց-
ները դատարկ են. պահակներ անգամ չեն յե-
րևում: Ծները յերբեմն հատ-ընդհատ հաջում
են լուսնի վրա և, ուշադրության չարժանա-
նալով, լուռ դայրացած մոռցով: Կես գիշե-
րից անց ե, բայց քաղաքացի Հակոբի քունը չի
տանում: Թեև սենյակը տաք ե, անկողինը փա-
փուկ, բայց և այնպես քնել չի կարողանում:
Այս բանը պատահում ե գրեթե ամեն գիշեր:
Ո՛ր, յերկար են ձմռան գիշերները. մարդ հոգ-
նում ե քնելուց: Յեւ Հակոբը լուսամուտից
նայելով լուսնի առատ լուսին, չողչողուն ձյու-
ներին, մտածում ե. — Ի՛նչ լավ կլինի ձմռան
գիշերն ել ամառվա պես կարճ լինի. մարդիկ
խզուր ժամանակ չեն կորցնի և կաշխատեն մի
բան գլուխ բերել. թե չե անխոս պառկելուց

ի՞նչ ոգուտ: Մտածում ե Հակոբը, տնքում է հողացավ ունեցողի նման ու հազում այնպիսի մի հազով, վորով ուշադրություն են հրապիրում կամ ուզում են իմանալ՝ հնարանը քնած է, թե վոչ: Սենյակում նրա հարեանը կինն է, և վորքան ել Հակոբը հազում է, շարժվում, կինը կարծես չի լսում. քնած է, թե՞ քնած է ձեանում—դժվար է իմանալ: Սպասում է Հակոբը մի փոքր և ելի հազում: Նույնը: Բայց նա խոսելու անդամադրելի ցանկություն է ըզրում. նրա գլխում խռնվում են բազմաթիվ մտքեր, կասկածներ, յենթադրություններ, ուզում է հայտնել, ստուգել: Ու կամաց, քնքշանքով հրում է կնոջը:

— Արո՛ւս, ա՛յ Արուս:

Կինն անմիջապես չի պատասխանում, ճըրբում է, ասես յերազի մեջ, գլուխը թեքում է բարձի վրա և տնքում քնից զարթնողի ախրոցով:

— Ի՞նչ է:

— Քնած ես, — հարցնում է մարդը:

— Ի՞նչ կա վոր...

Ու կնոջ ձայնի մեջ լավում են դժգոհության շեշտեր:

— Վոչինչ, — ասում է մարդը յերեսը կնոջը դարձնելով: — Ասում եմ՝ տեսնես ե՞ս ցրտովը զինվորներն ինչպես են մնում դիրքերում՝

լեռների մեջ, ամայի դաշտում: Մինչև անգամ դայլեր կարող են յերևալ:

— Հա՛, չե՛. մի, պողեր, — խոսում է կինն անտարբեր:

— Այո՛, — այո՛, քեզ բան եմ ասում, առարկում է Հակոբը: — Մի՞թե չգիտես, վոր ուղմաբեմերում միշտ դայլեր են յերևում: Հիմի կհարցնես՝ ի՞նչպես: Ա՛յ ասեմ: Հեովից զգում են մարդկային դիակի հոտ և իջնում սարերից, անտառներից...

Մի բոպե լուում է մտախոհ և ապա շարունակում.

— Եհ, պատերազմը շատ վատ բան է, շա՛տ... Մեկ-մեկ մտածում եմ — յեթե մի որ հանկարծ թշնամին մոտենաւ քաղաքին, ի՞նչ ես կարծում, դերձակ Մինասը վո՞նց պիտի փախչի. ինքը կաղ, կինը պատճառավոր, հինգ ել յերեսիս. վո՛չ կառք կարող են վարձել, վո՛չ ասյլ:

— Ձիով կերթան, — ասում է կինը, — մի բան վոր տան մեջ չունեն:

— Ձի՛: Ե՛, սիրելիս, ձին ավելի թանգ է... Մեկ ել, փախչելու ժամանակ ո՛վ իր ձին ուրիշի կտա: Վոչ-վոք: Ձե՛, նրանց համար շա՛տ, շա՛տ դժվար կլինի: Մանավանդ վոր կինը պատճառավոր է, չի կարող ձի նստել:

— Թա՛նգ է, չի՛ լինի, վորտով կերթան, — ասում է կինն ելի անտարբեր:

— Ե՛, քնիր, — ասում է կինը տրտնջալով, — եղբայր ծառ սիրող ես՝ ինչո՞ւ մեր բախում մի ծառ չես տնկում...

Հակոբը լռում է. ուզում է առարկել կնոջը, վոր իրենց բախում ծառ չի կարող աճել, քանի վոր ջրի արխ չունեն, բայց միտքը նոր բան է ընկնում հանկարծ:

— Բա իմացել ե՞ս, — ասում է աշխուժով. — Տոնոյի կովը ծնել է, որապակաս հորթ է բերել: Ինչպես պիտի պահեն—չգիտեմ: Զարմանալի յե: Պոչն ել կարճ է, ասում են: Մի թիզ: Յեթե ամառը ճանճերը վրա տան՝ վո՞նց պիտի անի: Հը՞: Բոուերը կխեղդեն անպատճառ...

Կինը չի լսում այլևս. նա քնած տնքում է, ասես ծանր բեռի տակ: Լսում է Հակոբը կնոջ քնածայնը և նայում նորից լուսնի շողերին: «Այո, բուռն անպատճառ կխեղդեն, յեթե պոչը չերկարի», մտածում է նա:

Ժամանակն անցնում է լուսթյան մեջ և լուսթյունը, թվում է, հոսում է: Հակոբն իր ականջներում խուլ, շատ խուլ խշշոց է լսում: Ծառի շվաքն այժմ ընկել է գլխացի պատին, ուր լույսեր ու ստվերներ են խաղում նորից: Յերեի դուրսը դարձյալ քամի կա: «Այո, անշուշտ, քամի կա, մտածում է Հակոբը. — Իսկ քամին հիմա ծառերին վնաս է: Տերտերանց ծառերն ել հենց քամու առաջն են»...

Քամի՛ն: Ինչ վնասներ ասեք վոր չի պատճառի քամին, մտածում է Հակոբը: Ո՛ր, յեթե այդ քամին հանկարծ հողմ դառնա՝ ի՛նչեք ասես չի անի: Մանավանդ յեթե հրդեհ լինի քաղաքի վորեւե թաղում: Ի՛նչ հրդեհ: Լուցկու կայծը մենակ բավական է, վոր քաղաքը կրակի ծով դառնա: Դա կարող է պատահել հենց մի վորեւե ծխնելույզից: Քամին ել հո միշտ հակառակ է ծխնելույզներին:

— Աստված վոչ անի, յեթե ես քամու ժամանակ վառվող բուխարիկ լինի, ասում է Հակոբն ինքնիրեն և մտածում այն անվույթ տանտերերի վրա, վոր ծխնելույզները չեն մաքրում ձմեռնամուտին: Չեն մաքրում և ստանում են պատիժը: Բայց ցավն այն է, վոր նրանց հետ տուժում են ուրիշներն ել: Ու Հակոբը մտախոհ շարժում է գլուխը բարձի վրա, տապաղգուչությամբ ձեռը դիպցնում կնոջ կողին:

— Արո՛ւս...

Կինը չի լսում:

— Արուս, — կանչում է Հակոբն ավելի բարձր:

Արուսն այս անգամ զարթնում է մեծ դրժկամությամբ և թոնթորում է ինչ-վոր:

— Արուս, — սկսում է Հակոբը հոգատար ձայնով, ուշադրություն չդարձնելով կնոջ քթմնջոցին. — Մի բան եմ հարցնելու. դու

կիմանաւ, վորովհետեւ բաղկոնում չատ ես լի-
նում...

— Կարճ կտրի,— ասում ե կիներ:

— Ասում եմ՝ դուցե տեսած լինես,— շա-
րունակում ե մարդը,— կարծում եմ տեսած
կլինես, վորովհետեւ բաղկոնից յերևում ե: Կա-
րապետ աղեն ես տարի իր բուխարիկները մաք-
րել ե տվե՞լ, թե չե:

Կիներ դժգոհ շարժումներ ե անում:

— Ի՛, Արուսն ուրիշ բան չունի, աչքը Կա-
րապետ աղի բուխարիկների վրա պիտի պահի:
Գլուխը քարը Կարապետ աղի յեւ, նրա բուխա-
րիկների յեւ:

— Ձե՛, ախր մի լսի՛ր. գիտես ինչ կա,—
հասկացնում ե Հակոբը կնոջը,— յեթե չի մաք-
րել, խալտառակ բան կլինի:

— Ի՞նչ կլինի,— հարցնում ե կիներ բար-
կացած:

— Ի՞նչ, միթե չես հասկանում ի՞նչ կալա-
տահի, յեթե մաքրած չլինեն: Են եւ քամու ժա-
մանակ: Բալախան ե բուխարիկներից մեկը
վառվի, եւ հնարավոր ե հանդցնել: Բւ հետո,
գիտե՞ս ի՞նչ կլինի: Կվառվի վոչ միայն նրա
յերկու հարկանի տունը. կվառվի ամբողջ կահ-
կարասին, կվառվի աղջկա բաժինքը, ու մի-
անգամից կքանդվի յերկու տուն: Ասում են՝
աղջիկը մի տան բաժինք ունի: Հետո, ներքե

կվառվի գինին, կոնյակը... Ու ամբողջ վերի
թաղը: Հասկանո՞ւմ ես...

— Եհ, հերի՛ք ե,— բարկանում ե կիներ,
այլեւ չկարողանալով իրեն պահել,— խալխի
դարդարարը չես:

— Ասում ես ելի՛, — վշտանում ե Հակոբը
քիչ լռելուց հետո, — ի՞նչպես դարդ չանես,
յերբ մի անփութության պատճառով՝ քաղաքի
ամենալավ տունը ե մի ամբողջ թաղ կարող ե
վոչնչանալ: Ինչպես դարդ չանես, յերբ քավոր
Բարսեղը հրե՛ն գետնախնձոր ե առել, կեսը
ցրտատար ե դուրս յեկել: Կամ...

Կիներ այլեւ չի լսում: Ճրրալով թեքվում ե
մյուս կողքի վրա ու քնում: Իսկ Հակոբը կնոջ
այդ վարմունքից դժգոհ՝ շարունակում ե մտա-
ծել, թե վորպիսի հրդեհ կառաջանա քաղա-
քում, յեթե Կարապետ աղի ծխնելույզն իս-
կապես մաքրված չլինի: Փոքր անց, սակայն,
նրա մտածումները խանգարում են մկները,
վոր վաղվառում են առաստաղում ու տախ-
տակներն աղմկում այնպես, վոր թվում ե
քարեր են գլորում վերեւ:

Լսելով մկների աղմուկը, Հակոբը հա-
ռաչում ե ե մտածում, թե արդյոք ի՞նչպես
են ապրում մկներն առաստաղում:

— Տեսնես ինչո՞վ են կերակրվում դրանք
այդ չոր տախտակների մեջ — ասում ե նա
մտքում ու շարունակում մտածել:

Տ Ա Ն Կ

	Եջ
Փորձանք	5
Գանձ	13
Զմբան զիշեր	27

451

ԳԻՆԸ 45 ԿՈՊ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0333129

3016

